YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

23 päivänä huhtikuuta 2009 *

Asiassa C-509/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale di Bergamo (Italia) on esittänyt 4.10.2007 tekemällään välipäätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 21.11.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Luigi Scarpelli

vastaan

NEOS Banca SpA,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet ja E. Levits,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.12.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– M. Scarpelli, edustajinaan avvocato F. Maffettini ja avvocato G. Pozzi,

– NEOS Banca SpA, edustajanaan avvocato S. Beccari,

– Italian hallitus, asiamiehenään R. Adam, avustajanaan avvocato dello Stato W. Ferrante,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja J. Kemper,

– Unkarin hallitus, asiamiehinään J. Fazekas, R. Somssich ja K. Borvölgyi,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään L. Pignataro-Nolin ja W. Wils,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48) 11 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Luigi Scarpelli ja vastaajana NEOS Banca SpA (jäljempänä NEOS Banca) ja joka koskee ajoneuvon ostoa varten tehdyn luottosopimuksen velvoitteiden täyttämistä tilanteessa, jossa ajoneuvoa ei koskaan luovutettu.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin 87/102 21. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Kun kuluttaja on sopinut tavaroiden tai palvelujen hankkimisesta luotolla, hänellä tulisi olla ainakin jäljempänä määritellyissä olosuhteissa luotonantajaa kohtaan tiettyjä oikeuksia niiden oikeuksien lisäksi, jotka hänellä yleensä on sopimuksen nojalla tätä sekä myyjää tai palvelujen suorittajaa kohtaan; edellä mainituilla olosuhteilla tarkoitetaan niitä, joissa luotonantajan ja myyjän tai palvelujen suorittajan välillä on tehty aikaisemmin sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän tai palvelujen suorittajan asiakkaille luottoa, jotta nämä voisivat hankkia tavaroita tai palveluja tältä.”

4 Mainitun direktiivin 25. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tällä direktiivillä lähennetään jonkin verran kulutusluottoja koskevia jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä ja luodaan tietynasteista kuluttajansuojaa, mutta jäsenvaltioita ei tulisi estää pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön tehokkaampia keinoja kuluttajien suojelemiseksi, ottaen kuitenkin aiheellisella tavalla huomioon niiden perustamissopimuksen mukaiset velvollisuudet.”

5 Mainitun direktiivin 11 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että luottosopimus ei millään tavoin rajoita niitä oikeuksia, jotka kuluttajalla on tällaisen sopimuksen avulla hankitun tavaran myyjää tai palvelun suorittajaa kohtaan silloin, kun tavaraa ei toimiteta tai palvelua ei suoriteta tai kun se ei ole kauppaa tai palvelun suorittamista koskevan sopimuksen mukainen.

2. Kuluttajalla on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, jos:

a) kuluttaja tekee tavaran ostamista tai palvelun saamista varten luottosopimuksen muun henkilön kuin myyjän tai palvelun suorittajan kanssa,

b) luotonantajan sekä myyjän tai palvelun suorittajan välillä on aikaisemmin solmittu sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän tai palvelun suorittajan asiakkaille luottoa tavaran tai palvelun hankkimiseksi tältä,

c) edellä a alakohdassa tarkoitettu kuluttaja saa luoton tämän aikaisemmin tehdyn sopimuksen mukaisesti,

d) luottosopimuksessa tarkoitettuja tavaroita ei toimiteta tai palveluja ei suoriteta lainkaan tai ne toimitetaan tai suoritetaan vain osittain taikka niiden toimitus tai suoritus ei ole tehdyn sopimuksen mukainen, ja

e) kuluttaja on ilman menestystä vaatinut myyjältä tai palvelun suorittajalta oikeuksiensa täyttämistä.

Jäsenvaltioiden on päätettävä, missä laajuudessa ja millä edellytyksillä näiden oikeuksien täyttämistä voidaan vaatia.”

Kansallinen säännöstö

6 Decreto legislativon nro 206, joka on annettu 6.9.2005 (GURI, Supplemento ordinario nro 235, 8.10.2005), 42 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos tavaran myyjä tai palvelun suorittaja ei ole täyttänyt sopimusta, kuluttajalla, joka on ilman menestystä vaatinut tältä oikeuksiensa täyttämistä, on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta sen myöntämän luoton puitteissa, jos tällä luotonantajalla on sopimukseen perustuva yksinoikeus myöntää kyseisen myyjän asiakkaille luottoa. Vastuu ulottuu samalla tavoin kolmansiin, joille luotonantaja on siirtänyt luoton myöntämiseen liittyvät oikeudet.”

7 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa kuitenkin, että Italian oikeuskäytännön mukaan tämä kuluttajan oikeus esittää vaatimuksia ei edellytä, että luotonantajan ja myyjän välillä on yksinoikeussopimus.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

8 Scarpelli otti ostajana 20.6.2003 yhteyttä myyjään, Brioli Duiliolle kuuluvaan Autobrembate-nimiseen yhtiöön, ostaakseen merkkiä Audi A41900 TD olevan ajoneuvon ja allekirjoitti mainitun ajoneuvon ostosopimuksen lisäksi myyjän toimittaman lomakkeen, jolla hän haki rahoitusta Finemiro SpA:lta (jäljempänä Finemiro), jonka sijaan luotonantajaksi on tullut NEOS Banca.

9 Scarpelli maksoi šekillä, jonka saajana oli Brioli Duilio, 10 000 euron suuruisen summan, ja tämän osasuorituksen lisäksi hänelle myönnettiin 19 130 euron suuruinen luotto. Scarpelli aloitti luoton lyhennysten suorittamisen mainitulle rahoituslaitokselle sovituissa 402 euron kuukausierissä.

10 Suoritettuaan 24 kuukausierää eli yhteensä 9 648 euroa 130 euron suuruisen provision lisäksi Scarpelli keskeytti kuukausierien suoritukset, koska hänelle ei ollut edelleenkään toimitettu ajoneuvoa.

11 Finemiro antoi Scarpellille tiedoksi maksumääräyksen, jolla Scarpelli velvoitettiin maksamaan jäljellä olevat 15 678,38 euroa korkoineen.

12 Myöhemmin Autobrembate-niminen yhtiö asetettiin konkurssiin, eikä Scarpellille koskaan toimitettu hänen ostamaansa ajoneuvoa.

13 Scarpelli vastusti maksumääräystä ja ilmoitti, ettei hän ollut velvollinen maksamaan jäljellä olevia kuukausieriä. Lisäksi hän vaati NEOS Bancalta kuukausierinä aiemmin maksamansa 9 778 euron palauttamista laillisine korkoineen rahan arvon muutokset huomioiden.

14 NEOS Banca, oikeuteen saapuneena, vastusti Scarpellin vaatimuksia sillä perusteella, että direktiivin 87/102 11 artiklan mukaan luotonantaja on aina vapautettu vastuusta, jos luotonantajan ja myyjän välillä ei ole yksinoikeussuhdetta.

15 NEOS Banca viittasi tässä yhteydessä kansallisiin ja yhteisön säännöksiin, erityisesti 6.9.2005 annetun decreto legislativon nro 206 42 §:ään, ja korosti, että kuluttajalla ei ole oikeutta vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, kun rahoitus ei perustu yksinoikeusjärjestelmään, koska tämä mahdollisuus on rajoitettu ainoastaan tilanteisiin, joissa rahoitus perustuu yksinoikeusjärjestelmään.

16 On riidatonta, ettei NEOS Bancan ja Autobrembaten välillä ole minkäänlaista yksinoikeussuhdetta.

17 Tribunale di Bergamon mukaan direktiivin 87/102 21. perustelukappaleessa mainittujen seikkojen valossa ei ole selvää, onko yksinoikeussuhde välttämätön edellytys laajempien oikeuksien myöntämiselle kuluttajan hyväksi.

18 Näissä olosuhteissa Tribunale di Bergamo on päättänyt lykätä pääasian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko direktiivin 102/87 11 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että välttämättömänä edellytyksenä sille, että kuluttajalla on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta – myyjän syyllistyttyä sopimusrikkomukseen – on, että myyjän ja luotonantajan välillä on sopimus, jonka perusteella tällä luotonantajalla on yksinoikeus myöntää luottoa myyjän asiakkaille, silloin, kun kuluttajan vaatimus tuomioistuimessa koskee a) pelkästään luottosopimuksen purkamista, tai b) sekä luottosopimuksen purkamista että tämän seurauksena luotonantajalle suoritettujen summien palauttamista?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

19 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään sitä, onko yksinoikeutta koskeva sopimusmääräys luotonantajan ja myyjän välillä välttämätön edellytys sille, että kuluttaja voi nostaa kanteen luotonantajaa vastaan, kun myyjä ei ole täyttänyt velvollisuuksiaan. Tribunale di Bergamo tiedustelee erityisesti, onko mainittu edellytys välttämätön, kun nostetaan kanne rahoitussopimuksen purkamiseksi ja rahoituslaitokselle suoritettujen summien palauttamiseksi.

20 Direktiivin 87/102 tarkoituksena on kyseisen direktiivin perustelukappaleiden mukaan kahden tavoitteen varmistaminen: yhtäältä kulutusluottoja koskevien yhteismarkkinoiden luominen (kolmas, neljäs ja viides perustelukappale) ja toisaalta tällaisia luottoja ottavien kuluttajien suojaaminen (kuudes, seitsemäs ja yhdeksäs perustelukappale) (asia C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, tuomio 23.3.2000, Kok., s. I-1741, 20 kohta ja asia C-264/02, Cofinoga, tuomio 4.3.2004, Kok., s. I-2157, 25 kohta).

21 Mainitun direktiivin 11 artiklassa säädetään yhtäältä tässä yhteydessä kuluttajan oikeudesta vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, kun tavaran myyjä tai palvelun suorittaja ei täytä velvollisuuksiaan lainkaan tai täyttää ne virheellisesti, ja toisaalta siinä asetetaan tämän oikeuden käyttämisen edellytyksiksi monia ehtoja, kuten yksinoikeussuhteen olemassaolo luotonantajan ja myyjän välillä.

22 Tätä säännöstä on tarkasteltava yhdessä direktiivin 21. perustelukappaleen kanssa, jossa viitataan 11 artiklassa mainittuun järjestelmään ja jossa todetaan nimenomaisesti, että kuluttajalla ”tulisi olla ainakin jäljempänä määritellyissä olosuhteissa luotonantajaa kohtaan tiettyjä oikeuksia niiden oikeuksien lisäksi, jotka hänellä yleensä on sopimuksen nojalla”. Edelleen saman perustelukappaleen mukaan ”edellä mainituilla olosuhteilla tarkoitetaan niitä, joissa luotonantajan ja myyjän tai palvelujen suorittajan välillä on tehty aikaisemmin sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän tai palvelujen suorittajan asiakkaille luottoa, jotta nämä voisivat hankkia tavaroita tai palveluja tältä”.

23 Tästä seuraa, että direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdassa säädetty oikeus vaatia oikeuksien täyttämistä muodostaa kuluttajalle lisäsuojan suhteessa luotonantajaan, sillä se täydentää sopimussuhteisiin sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla kuluttajalle kuuluvia oikeuksia. Tästä syystä tässä artiklassa tarkoitettujen eri edellytysten täyttymistä voidaan vaatia vain siltä osin kuin on kyse oikeuksien täyttämisestä mainitun lisäsuojan perusteella.

24 Tämän jälkeen on todettava, että tällainen 11 artiklan tulkinta on sopusoinnussa mainitun direktiivin yhdenmukaistamistavoitteen kanssa. Näin ollen direktiivin 25. perustelukappaleen mukaan jäsenvaltioita ei tulisi tällä direktiivillä estää pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön tehokkaampia keinoja kuluttajien suojelemiseksi, joten direktiivillä säädetään kulutusluottoja koskevasta vähimmäistason yhdenmukaistamisesta. Jäsenvaltiot voivat siten antaa kuluttajan kannalta edullisempaa lainsäädäntöä.

25 Direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että tällä direktiivillä tavoiteltu päämäärä on kuluttajansuojan vähimmäisvaatimusten noudattaminen kulutusluottojen alalla (asia C-429/05, Rampion ja Godard, tuomio 4.10.2007, Kok., s. I-8017, 47 kohta).

26 Tätä tulkintaa tukee mainitun direktiivin 14 artiklan 1 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista kansallisista säännöksistä (ks. vastaavasti em. asia Rampion ja Godard, tuomion 48 kohta).

27 Kuluttaja ei voi myöskään millään tavalla vaikuttaa myyjän ja luotonantajan väliseen suhteeseen, mistä seuraa, että kuluttaja on sidottu näiden kahden elinkeinonharjoittajan keskenään neuvottelemiin sopimusehtoihin sellaisinaan.

28 Lisäksi luotonantajat esittävät kuluttajille usein esitäytettyjä lomakkeita luottosopimuksen tekemiseksi. Tästä seuraa, ettei kuluttajalla heikompana sopimuspuolena ole yleensä mahdollisuutta tehdä muutoksia sopimustekstiin.

29 Se, että kuluttajan oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta edellyttäisi, että luotonantaja ja myyjä olisivat sopineet yksinoikeutta koskevasta lausekkeesta, olisi vastoin direktiivillä 87/102 tavoiteltua päämäärää, joka on ennen kaikkea kuluttajan suojaaminen heikompana sopimuspuolena.

30 Edellä esitetyn perusteella direktiivissä 87/102 ei edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnössään kuvaamassa tilanteessa, jossa kansallisessa sopimussuhteisiin sovellettavassa lainsäädännössä säädetään kuluttajan mahdollisuudesta vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta luottosopimuksen purkamiseksi ja luotonantajalle suoritettujen summien palauttamiseksi, tämän oikeuden käyttämisen edellytyksenä on kyseessä oleva yksinoikeus. Tämä voi kuitenkin olla edellytyksenä sellaisiin oikeuksiin vetoamiselle, joista ei ole säädetty kansallisessa sopimussuhteisiin

sovellettavassa lainsäädännössä, kuten oikeus vaatia korvausta vahingosta, joka johtuu tavaran myyjän tai palvelun suorittajan sopimusvelvoitteiden täyttämättä jättämisestä.

31 Ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa luotonantajan ja myyjän välinen sopimus, jonka perusteella tällä luotonantajalla on yksinoikeus myöntää luottoa myyjän asiakkaille, ei ole edellytys sille, että nämä asiakkaat voivat luottosopimuksen purkamiseksi ja tämän seurauksena luotonantajalle suoritettujen summien palauttamiseksi vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, kun myyjä on syyllistynyt sopimusrikkomukseen.

Oikeudenkäyntikulut

32 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa luotonantajan ja myyjän välinen sopimus, jonka perusteella tällä luotonantajalla on yksinoikeus myöntää luottoa myyjän asiakkaille, ei ole edellytys sille, että nämä asiakkaat voivat luottosopimuksen

purkamiseksi ja tämän seurauksena luotonantajalle suoritettujen summien palauttamiseksi vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, kun myyjä on syyllistynyt sopimusrikkomukseen.

Allekirjoitukset